

KULTURKOMMENTARER

Upp till bevis, Turkiet!

Släpp in Pippi, släpp ut Mehdi Zana..

TEMAN I ARTIKELN

- [Amnesty](#)

Pippi Långstrump släpps inte in i Turkiet, den svenske medborgaren Mehdi Zana släpps inte ut. Det skulle kunna vara en saga - men är det inte.

Alltså: Ett par tusen svenska barnböcker, översatta till kurdiska, skickades för ett par veckor sedan till öppnandet av kurdiska bibliotek i fem byar i turkiska Kurdistan. Barnklassikerna Pippi Långstrump och Alfons Åberg skänktes av den Sverigebaserade ideella barnrättsorganisationen Komak. Men böckerna beslagtogs på flygplatsen i Istanbul, med motiveringen att tullklarare måste godkänna böckerna för att leveransen ska gå igenom. Både svenska ambassaden i Ankara och Komak har försökt anlita flera tullklarare, men ingen ställde upp när de fick veta att böckerna var på kurdiska.

Böckerna riskerar därför att förstöras av tullen, som åberopar Turkiets lagar om hot mot rikets säkerhet eller nationella identitet.

Och så Mehdi Zana, 65. En man som åkte till sin gamla hemstad Diyarbakir i turkiska Kurdistan i februari i år, men vägras lämna landet sedan april. Trots att han varken är åtalad eller anklagad för något längre.

Zana, kallad Turkiets Nelson Mandela, var under 1980- och 90-talet en av världens mest kända politiska fångar och ämne för intensiva kampanjer från [Amnesty](#) International. Han var skraddaren som valdes till borgmästare i hemstaden. Vid politiska möten talade han till folket på folkets språk - kurdiska. Han stämplades som "separatist" och satt i över 15 år i fängelse för att han vägrade ångra sitt "brott". Man stack levande råttor i hans hals, fimpade cigaretter på hans kropp. Tvingade honom att gå på glasbitar på golvet med sandsäckar på ryggen och kräla i sin egen avföring. Han blev döv på ena örat, fick astma, diskbräck, ledbesvär, sömnrubbningar.

Mehdi Zanas och Pippis öde i Turkiet påminner mig om att de är talesmän för dem som inte kan tala för sig själva. Obevekliga i sin trots mot intoleransens skam och ynkedom, mot en oförstående eller fördömande överhet. Två människor som oförtrutet söker frigöra förnuftet och sig själva i en värld med ständiga spänningar mellan lidande och skönhet, mellan vanvett och kärlek, vägran och medgivande, propaganda och lättsinne.

Turkiet, som börjat förhandla om EU-medlemskap, borde vid det här laget inse att det system som kränger sig fast vid tanken om ett folk, ett språk, en historia, en kultur, en litteratur är dömt att vara fånge i sig självt. Ty yttrandefrihetens och litteraturens historia är historien om mänsklig frigörelse.

Släpp in Pippi, släpp ut Zana! Det är en saga Turkiet inte behöver skämmas för.

Mustafa Can

litteratur@dn.se

LÄNKAR I ARTIKELN

1. /tema/amnesty/

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt.